

**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำ
สภาองค์กรชุมชน จังหวัดบึงกาฬ**
**The Approach Leadership Development for Self-Management of
Leaders community Organizations Council Changwat Buengkan**

ธนภฤต ทูริสุทธิ¹, บุษกร สุขแสน²
Tanakrit Turisoth¹, Bussagorn Suksan²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ 2) กำหนดแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ ดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ ประชากรได้แก่ ผู้นำชุมชน 59 คน เครื่องมือวิจัย ใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ระยะที่ 2 กำหนดแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชนสำหรับการจัดการตนเองจังหวัดบึงกาฬ กลุ่มเป้าหมายคือผู้เชี่ยวชาญ 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบบันทึกการประชุม วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ พบว่ามีภาวะผู้นำ ลำดับที่ 1 ด้านการบริหารสังคม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91 ลำดับ 2 ด้านการบริหารงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 และด้านการบริหารตนเอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.95

2. กำหนดแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชนสำหรับการจัดการตนเอง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; Assistant prof. Dr., Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; Assistant prof. Dr., Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

จังหวัดบึงกาฬ ด้านการบริหารตนเอง ได้แก่ การมีวินัยในตนเอง คุณธรรม ศีลธรรมและ จริยธรรม บุคลิกภาพดี และมีความรู้ความสามารถ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ โครงการ/กิจกรรมการพัฒนา ตัวชี้วัด และการประเมินผล

คำสำคัญ: การพัฒนาภาวะผู้นำ, การจัดการตนเอง, แกนนำสภาพองค์กรชุมชน

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to study leadership for Self-Management of leaders community organization council, Bueng Kan Province 2) Establish the Approach Leadership Development for Self-Management of Leaders community Organizations Council Changwat Buengkan. 2 Phase of research as follows: Phase 1: Leadership, community organization council, Bueng Kan Province Population is 59 community leaders. Research tools are questionnaires, data analysis, descriptive statistics, frequency, percentage and overall summary, Phase 2 of research methodology as, Establish the leadership development guidelines for the community organization council for self-management in Bueng Kan Province. The target group is 17 experts. The tool is a meeting record. Data analysis using descriptive statistics, frequency, percentage.

The results of the study were as follows

1. Leadership Community Council, Bueng Kan Province, found that 1) leadership Social management The average value is 2.67. The standard deviation is 0.91. 2) in administration. The average value is 2.62, standard deviation is 0.85, translates to moderate results and self-management. The average value is 2.59. The standard deviation is 0.95.

2 .The Approach Leadership Development for Self-Management of Leaders community Organizations Council Changwat Buengkan., including self-discipline, morality, morality and ethics, good personality and knowledge, consisting of principles, objectives, project / development activities, indicators and evaluation.

KEYWORDS: Leadership Development, Self-Management, Leaders community
Organizations Council

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้นำถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงคุณค่า เนื่องจากผู้นำเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตัวที่ฉายแววออกมาเหนือกว่าสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม เช่น การมีอิทธิพลในการจูงใจ มีความสามารถและพฤติกรรมในการจูงใจคนให้คล้อยตามตนเองได้ ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่งของมนุษยชาติ การที่มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและกระทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นผลสะท้อนจากการที่แต่ละบุคคลมีความรู้ความสามารถ ทักษะสติปัญญาแตกต่างกัน คราวใดที่ต้องกระทำกิจกรรมร่วมกัน บุคคลที่ได้รับการคาดหวังและ/หรือเป็นที่ยอมรับของสมาชิกกลุ่มหรือมีอิทธิพลในการโน้มน้าว ชี้แนะ ให้เกิดความเชื่อมั่น ยอมรับและปฏิบัติตามด้วยความศรัทธา ถือได้ว่าบุคคลนั้นมีความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ ซึ่งในทุกองค์การ ทุกหน่วยงานหรือทุกกลุ่มในสังคม จะต้องมีความรู้ที่จำเป็นที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำ เพื่อให้ดำเนินไปตามแผนการที่วางไว้ ผู้นำที่ดีมีสมรรถภาพ จะสะท้อนผลสำเร็จในการนำองค์การ ไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บนความพึงพอใจของประชาชนและบุคลากรในองค์การ อันเป็นสิ่งที่ทุกองค์การปรารถนา ผู้นำจึงถือเป็นบุคคลสำคัญของทุกองค์การ (อำนาจ จุลโนนยาง, 2559)

สภาองค์กรชุมชนก่อเกิดจากแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนว่าเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอ ประสบความยากจน เกิดปัญหาสังคม กระนั้นก็ดี ชุมชนมีการใช้ทุนทางสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญา เพื่อการดำรงอยู่ ตลอดจนมีการร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ยังจะนำไปสู่การสร้างระบบประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากเหตุการณ์ดังกล่าว จึงนำไปสู่ความคิดของการมีกฎหมายเพื่อรองรับการเกิดเวทีปรึกษาหารือของชุมชนที่มีสถานะที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย เป็นกฎหมายส่งเสริมไม่บังคับชุมชนสามารถดำเนินการเมื่อเกิดความพร้อมและเห็นพ้องต้องกัน รวมทั้งการคงความเป็นอิสระและ

ความร่วมมือต่อกันของการทำงานในท้องถิ่น โดยในการดำเนินงานให้เกิด พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน ปี พ.ศ.2551 ในลำดับต่อมา

จังหวัดบึงกาฬมีความเป็นมาและพัฒนาการการขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนโดยก่อเกิดและรวมตัวระดับจังหวัดระยะแรกกับจังหวัดหนองคายและต่อมาได้แยกเป็นจังหวัดบึงกาฬเมื่อปี พ.ศ. 2554 การทำงานลักษณะต่างคนต่างทำงานในพื้นที่ของตนเองร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ สภาพการมีส่วนร่วมน้อย ชุมชนเป็นเป้าหมายในการพัฒนา ผู้ถูกพัฒนามีความเชื่อมั่นต่อศักยภาพในการดำเนินงานของคณะทำงานน้อย และชุมชนไม่มีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มเติมความเชื่อมั่น หรือเพิ่มศักยภาพของคณะทำงานเท่าที่ควร และที่สำคัญการขาดภาวะผู้นำของแกนนำส่งผลให้การรวมกลุ่มไม่เข้มแข็ง แกนนำขาดความรับผิดชอบ การขับเคลื่อนและการพัฒนาองค์กรชุมชนไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตรงกันข้ามหากสภาองค์กรชุมชนมีแกนนำที่มีภาวะผู้นำสูงจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อจัดการตนเองต่อไป

จากข้อมูลความสำคัญของปัญหาและความเป็นมาดังกล่าว ภาวะผู้นำสภาองค์กรชุมชนบนฐานคติที่ว่า ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่สร้างและพัฒนาได้ ดังนั้นหากมีการพัฒนาภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชน ให้ครอบคลุมทุกมิติและเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชน อย่างเหมาะสมกับการปฏิบัติจริงแล้ว แกนนำที่มีภาวะผู้นำก็จะสามารถนำองค์กรให้มั่นคง อยู่รอดและพัฒนาได้อย่างยั่งยืนเพื่อนำไปสู่การจัดการตนเอง ด้วยเหตุผลความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว คณะวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ และสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ โดยคณะวิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ

1. ขอบเขตของเนื้อหา คณะวิจัยศึกษาข้อมูลจาก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารเพื่อท้องถิ่น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. ขอบเขตด้านประชากร จำนวน 59 คน เป็นแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬที่เป็นแกนนำระดับตำบล ที่ดำรงตำแหน่งประธานสภาองค์กรชุมชนระดับตำบล ขณะทำการวิจัย

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ มาตรฐานภาวะผู้นำ 3 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารตนเอง 2) ด้านการบริหารสังคม 3) ด้านการบริหารงาน

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยระยะนี้คือ พื้นที่จังหวัดบึงกาฬ

ระยะที่ 2 กำหนดแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ

1. ขอบเขตของเนื้อหา ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ศึกษาภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ จากระยะที่ 1 สร้างเป็นร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชนสำหรับการจัดการตนเองจังหวัดบึงกาฬ โดยวิธีอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Professional) ด้วยการสัมภาษณ์

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และความสามารถในด้านการพัฒนาภาวะผู้นำ จากองค์กรชุมชนอื่น ๆ จำนวน 5 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบหรือมีประสบการณ์โดยตรงกับการพัฒนาภาวะผู้นำ จากองค์กรในภาครัฐ หรือภาคเอกชนอื่น ๆ จำนวน 5 คน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการศึกษาด้านการพัฒนาชุมชน และมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโทหรือมีตำแหน่งทางวิชาการผู้ช่วยศาสตราจารย์หรือรองศาสตราจารย์ จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 17 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชนสำหรับการจัดการตนเองจังหวัดบึงกาฬ

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ จังหวัดบึงกาฬ ประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชน จังหวัดบึงกาฬ

ประชากร ได้แก่ ประธานสภาองค์กรชุมชนระดับตำบล ในจังหวัดบึงกาฬ จำนวน 59 คน ไม่มีกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากเป็นการศึกษาประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มี 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check List) ตอนที่ 2 เป็นการถามความคิดเห็นมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการประสานไปยังแกนนำสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัดเพื่อประสานไปยังประชากรกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นคณะวิจัยเก็บข้อมูลเองด้วยตนเอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและอธิบายการตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบคำถามวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬดำเนินการโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และกำหนดเกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

ระยะที่ 2 กำหนดแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ

คณะวิจัย นำผลการวิจัยจากระยะที่ 1 มากำหนดเป็นร่างแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬโดยวิธีอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Professional) ประชุมเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และความสามารถในการพัฒนาภาวะผู้นำ จากองค์กรชุมชนอื่น ๆ จำนวน 5 คน เป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบหรือมี

ประสบการณ์โดยตรงกับการพัฒนาภาวะผู้นำ จากองค์กรในภาครัฐ หรือภาคเอกชนอื่น ๆ จำนวน 5 คน และเป็นนักวิชาการศึกษาด้านการพัฒนาชุมชน และมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโท หรือมีตำแหน่งทางวิชาการผู้ช่วยศาสตราจารย์หรือรองศาสตราจารย์ จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการจัดทำแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬและประเด็นการการประชุม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการเก็บรวบรวมเองจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยดำเนินการดังนี้

1. คณะวิจัยพิจารณารายชื่อและคุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิ
2. คณะวิจัยทำหนังสือเชิญประชุมและนำส่งผู้ทรงคุณวุฒิ
3. ประสานผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพร้อมนัดหมายและแจ้ง

กำหนดการวันเวลาก่อนส่งหนังสือเชิญประชุม

4. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการและดำเนินการบันทึกการประชุม โดยคณะวิจัยนำเสนอผลการวิจัยในระยที่ 1 เมื่อจบการนำเสนอคณะวิจัย ได้ตั้งคำถาม ท่านเห็นด้วยหรือไม่ กับผลการวิจัยนำเสนอผลการวิจัยในระยที่ 1

5. ดำเนินการบันทึกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชนสำหรับการจัดการตนเองจังหวัดบึงกาฬ

6. คณะวิจัยสรุปข้อมูลที่ได้จากการประชุมทั้งหมด ให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนในเนื้อหา และเพิ่มเติมส่วนที่ตกหล่น และปิดประชุม

7. คณะวิจัยได้นำแบบบันทึกมาทำการเรียบเรียง และตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นสรุปภาพรวมแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชนสำหรับการจัดการตนเองจังหวัดบึงกาฬ

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการสรุปข้อมูลจากแบบบันทึก โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปผลร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ คณะผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

ผลการวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 59 คน ส่วนมากเป็นเพศชายร้อยละ 74.57 มีอายุ 51–60 ปีร้อยละ 47.45 สถานภาพสมรสร้อยละ 69.49 มีระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 81.35 และประสบการณ์ทำงานกับสภาองค์กรชุมชน ต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 64.41 ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ ภาพรวม มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84 แปลผล ปานกลาง พิจารณารายด้านพบว่า แกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ มีภาวะผู้นำ ลำดับที่ 1 ด้านการบริหารสังคม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91 แปลผล ปานกลางลำดับ 2 ด้านการบริหารงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 แปลผล ปานกลาง และด้านการบริหารตนเอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 แปลผล ปานกลาง นำเสนอดังตาราง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ ภาพรวม

ข้อ	ลักษณะผู้นำ	ระดับภาวะผู้นำ		แปลผล
		($\bar{X}$)	(S.D)	
1	ด้านการบริหารตนเอง	2.59	0.95	ปานกลาง
2	ด้านการบริหารสังคม	2.67	0.91	ปานกลาง
3	ด้านการบริหารงาน	2.62	0.85	ปานกลาง
	รวม	2.63	0.90	ปานกลาง

จากตาราง ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ โดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84 แปลผล ปานกลาง พิจารณารายด้านพบว่า แกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ มีภาวะ

ผู้นำ ลำดับที่ 1 ด้านการบริหารสังคม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91
แปลผล ปานกลางลำดับที่ 2 ด้านการบริหารงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 0.85 แปลผล ปานกลาง และลำดับที่ 3 ด้านการบริหารตนเอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59 ส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.95 แปลผล ปานกลาง

ผลการวิจัยระยะที่ 2 กำหนดแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกน
นำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ จากการประชุมเชิงปฏิบัติการของผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า
แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ
ด้านการบริหารตนเอง ได้แก่ การมีวินัยในตนเอง คุณธรรม ศิลธรรมและจริยธรรม บุคลิกภาพดี
และมีความรู้ความสามารถ แนวทางการพัฒนาประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ โครงการ/
กิจกรรมการพัฒนา ตัวชี้วัด และการประเมินผล

การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำ
สภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ คณะผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยใน 2 ประเด็นสำคัญดังนี้

1. ภาวะผู้นำแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ พบว่า มีภาวะผู้นำ ลำดับที่ 1 ด้าน
การบริหารสังคม ลำดับที่ 2 ด้านการบริหารงาน และลำดับที่ 3 ด้านการบริหารตนเอง
สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงฤดี ลาคุชะ และคณะ (2554) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้นำในการ
สร้างเสริมกระบวนการพัฒนาสุขภาพ แบบองค์รวมของผู้สูงอายุในชุมชน พบว่า หลังจากเข้าร่วม
กิจกรรม นักศึกษาพยาบาลมีศักยภาพของการเป็นผู้นำในการปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูงในการ
ดูแลผู้สูงอายุในชุมชนรวม 9 สมรรถนะ ได้แก่ 1) การจัดการการดูแล 2) ให้การดูแลผู้สูงอายุหรือ
ผู้ป่วยสูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพซับซ้อน 3) ประสานงานกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในชุมชน 4)
เสริมสร้างพลังอำนาจและสอนแก่ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย 5) ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่ชุมชนและผู้
สูงอายุ 6) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 7) สามารถตัดสินใจเชิงจริยธรรม 8) ใช้หลักฐานเชิง
ประจักษ์ และ 9) ประเมินผลลัพธ์ ส่วนกระบวนการเรียนรู้ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการสร้างสุข
ภาวะแบบองค์รวมของผู้สูงอายุในชุมชน ประกอบด้วย การวิเคราะห์สถานการณ์จริงด้วยตนเอง
การค้นพบการแก้ไขปัญหาพร้อมกันการเตรียมการ และการร่วมคิด ร่วมทำด้วยความเต็มใจ ผล
การศึกษาคั้งนี้ยังได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะ การปฏิบัติการ
พยาบาลขั้นสูงของพยาบาลที่ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพล ชีวะ

ประเสริฐ, บุญทัน ดอกโธสง และ บุญเรือง ศรีเทระญู (2558) ศึกษาภาวะผู้นำที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาชุมชนพื้นที่อ่อนไหวในอำเภอวังน้ำเขียว อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอนาดูน จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า 1) ภาวะผู้นำที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาชุมชนพื้นที่อ่อนไหว โดยส่วนรวมนำค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาพื้นที่อ่อนไหว โดยรวม พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 3) เสนอตัวแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาชุมชนพื้นที่อ่อนไหว โดยตัวแบบภาวะผู้นำในด้านการพัฒนาพื้นที่ ด้านการหยุดยั้งการบุกรุกพื้นที่ป่า และด้านพัฒนาพื้นที่ของประชาชน ได้ค่าร้อยละเท่ากับ 39.60 ($R^2 = 0.396$), ($F = 97.48$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ชนินทร์ บัวสุข และคณะ (2559) ศึกษาการเสริมสร้างภาวะผู้นำชุมชนในการพัฒนาและถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาบ้านเมืองงาย ตำบลเมืองงาย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1) ชุมชนมีการจัดการทรัพยากรน้ำโดยใช้ระบบเหมืองฝายซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมและมีคณะกรรมการเหมืองฝายทำหน้าที่บริหารจัดการ และการจัดการทรัพยากรน้ำชลประทานตามหลักวิชาการซึ่งเป็นภูมิปัญญาสมัยใหม่มีคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำทำหน้าที่บริหารจัดการ 2) การบูรณาการภูมิปัญญาดั้งเดิมและภูมิปัญญาสมัยใหม่เป็นภูมิปัญญาร่วมสมัยมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพบริบทคือ ระบบการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ 3) ภาวะผู้นำที่ดีและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาและถ่ายทอดภูมิปัญญา ประกอบด้วย ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สนับสนุนให้สมาชิกเข้าไปมีส่วนร่วมตลอดถึงผลักดันให้มีเครือข่ายลุ่มน้ำเดียวกัน ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ และยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาและประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับบริบท โดยกิจกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้นำชุมชน (ผู้นำกลุ่มผู้ใช้น้ำ) ประกอบด้วย การบอกกล่าว การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติร่วมกัน การสาธิต การใช้แหล่งเรียนรู้ และการศึกษาดูงาน สร้างความพึงพอใจแก่สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เกศสุดา โภคานิตย์ และ กีฬา หนูยศ (2560) ศึกษาบทบาทผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษานายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวในการพัฒนาท้องถิ่นทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านจัดระเบียบ ชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์กรรม และการท่องเที่ยวด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับจักรี ศรีจารุเมธีญาณ และพระถนัด วฑฒ

โน (2560) ศึกษาภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน พบว่า มนุษย์ถือว่าเป็นสัตว์สังคมมีการดำรงชีพเป็นกลุ่ม เป็นชุมชน การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงมีความแตกต่างกันหลากหลายทางสังคมทั้งในด้านความต้องการ ความรู้สึกนึกคิด มนุษย์จึงมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาไปในทางที่ดี สนองต่อความต้องการและบรรลุยังประโยชน์และความสำเร็จที่เป็นจุดมุ่งหมาย ต้องอาศัยความสามัคคีระหว่างกันเป็นสำคัญ ซึ่งสื่อกลางที่สำคัญในการช่วยประสานคนให้บริหารงานได้อย่างสมบูรณ์ ถูกต้อง เหมาะสม นั่นก็คือ “ผู้นำ” ซึ่งเป็นบุคคลที่จะมาช่วยเป็นกำลังแรงใจและมั่นคงมองในการปฏิบัติงานร่วมกัน เหตุนี้ในการพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชนถือว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่จะระดมพลและทรัพยากรในด้านต่าง ๆ เพื่อใช้ในการบริหาร การพัฒนาหรือร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อให้การพัฒนานั้นไปสู่จุดมุ่งหมายได้ดียิ่งขึ้น พีรเทพ รุ่งคุณากร, พิมพัลดา อนันต์สิริเกษม และศิริณา จิตต์จรัส (2560) ศึกษาภาวะผู้นำแห่งการรับใช้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน : แนวคิดและทฤษฎีเพื่อการพัฒนา พบว่าภาวะผู้นำแห่งการรับใช้เป็นภาวะการนำของผู้ปรารถนาให้บริการและช่วยแก้ปัญหาของผู้อื่นด้วยความเต็มใจ เป็นความมุ่งมั่นในการให้บริการผู้อื่นด้วยคุณธรรม จริยธรรม อันเอื้อเพื่อและมอบน้อม ผู้นำแห่งการรับใช้จึงเป็นคุณลักษณะทางจิตใจและท่าทีจากภายในตัวบุคคลแต่ละคน ตามแนวคิดของ Greenleaf ภาวะผู้นำแห่งการรับใช้มีลักษณะ 10 ประการ ได้แก่ การเป็นผู้ฟังที่ดี การเห็นใจผู้อื่น การเสียสละจิตใจ การตระหนักรู้ในตนเอง การโน้มน้าวใจผู้อื่น การเชื่อมโยงความคิด การมองการณ์ไกล การมีจิตบริการ การมีปณิธานเพื่อความงามของมนุษย์ และการเป็นนักสร้างชุมชนแห่งการพัฒนาซึ่งมีลักษณะร่วมกับแนวคิดจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นผู้บริการประจำชุมชนที่มีบทบาทหน้าที่ในการสร้างเสริมสุขภาพ ภาวะผู้นำแห่งการรับใช้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องได้รับการพัฒนาในตัวอสม. เพื่อเสริมสร้างคุณภาพการบริการ ทักษะความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงปรารถนาในการช่วยเหลือประชาชนและชุมชนให้มีสุขภาพที่ดี และสอดคล้องกับพระกมลภาพ กิตติโสภโณ, พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์ และ ตระกูล ชำนาญ (2561) ศึกษาภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง บ้านโป่ง ตำบลบ้านโป่ง อำเภอจาง จังหวัดลำปาง พบว่าภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชน ต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโป่ง หมู่ 4 โดยภาพรวมมีคุณลักษณะที่ดีและมีภาวะผู้นำเหมาะสมในด้านผู้ประสานงาน ด้านบริหารสังคมและด้านบริหารโครงการ ส่วนปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามบทบาทผู้นำบ้านโป่ง หมู่4 ส่วนใหญ่พบว่า งานล่าช้า ขาดความต่อเนื่อง ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ

2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำแก่นำสภากองคกรชุมชนสำหรับการจัดการตนเองจังหวัดบึงกาฬ พบว่า แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำแก่นำสภากองคกรชุมชนสำหรับการจัดการตนเองจังหวัดบึงกาฬ ด้านการบริหารตนเอง ได้แก่ การมีวินัยในตนเอง คุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม บุคลิกภาพดี และมีความรู้ความสามารถ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ โครงการ/กิจกรรม การพัฒนา ตัวชี้วัด และการประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์, ไชยา ยิ้มวิไล และ สำราญ กำจัดภัย (2556) ศึกษา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำสำหรับการปกครอง ส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลใน จังหวัดสกลนคร พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 2) การแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง 3) การกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง 4) การสร้างรูปแบบความคิดทางบวก 5) การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัล และตำหนิอย่างสร้างสรรค์ 6) การสนับสนุนให้เกิดผู้นำตนเองโดยการสร้างคณะทำงาน และ 7) การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง ผลการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่นลักษณะเป็นรูปแบบเชิงโครงสร้างที่ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ 1) ภูมิหลัง 2) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 3) หลักการ 4) วัตถุประสงค์ 5) เนื้อหา 6) แนวทางในการพัฒนา 7) การวัดและการประเมินผล ประกอบด้วย 11 แนวทาง ได้แก่ 1. การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2. การฝึกการวิเคราะห์งานแบบ SWOT Analysis 3. การสอนแนะ 4. การศึกษาดูด้วยตนเอง 5. กรณีศึกษา 6. การระดมสมอง 7. การหมุนเวียนเปลี่ยนงาน 8. การศึกษาดูงาน 9. การฝึกวิธีทำงาน 10. การฝึกในสถานการณ์จำลอง และ 11. การพัฒนาจิต สอดคล้องกับวิจัยของ ภูมิพิพัฒน์ รักพรมงค (2558) ศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า 1) แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามี 3 แบบโดยส่วนใหญ่เป็นแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ รองลงมาเป็นแบบภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและแลกเปลี่ยน ตามลำดับ 2) การศึกษาระดับการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแบบภาวะผู้นำสรุปโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการเรียนรู้เป็นที่อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านบุคคลที่รอบรู้ ด้านรูปแบบวิธีความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก 3) ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม แบบภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคคลที่รอบรู้ ด้านรูปแบบวิธีความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และด้านการคิดอย่าง

เป็นระบบ ไม่แตกต่างกัน 4) การศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่วนใหญ่พบว่า มีแนวทางการพัฒนาที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับวิภาวดี เพื่ออภิวัต (2561) ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหาร ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์บนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า 1) ภาวะผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านผู้นำโดยตำแหน่ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านผู้นำโดยการสร้างผลงาน ด้านผู้นำโดยการพัฒนาผู้อื่น ด้านผู้นำโดยการสร้างสัมพันธ์ที่ดี และด้านผู้นำโดยสมบูรณมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2) การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารใน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3) รูปแบบผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาคือ “SKAP Model” โดยที่ S คือ Social (การมีสังคมดี) K คือ Knowledge (การมีความรู้) A คือ Attitude (การมีทัศนคติที่ดี) และ P คือ Participation (การมีส่วนร่วม)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาภาวะผู้นำชุมชนควรให้การส่งเสริมและพัฒนาการพัฒนาตนเองของผู้นำ ด้านการมีวินัยในตนเอง การมีคุณธรรม จริยธรรม การมีบุคลิกภาพที่ดี และมีความสามารถในงาน รวมถึงมีการจัดกิจกรรมที่เป็นการให้ผู้นำชุมชนได้แสดงทักษะด้านต่างๆ ในการพัฒนาตนเอง และองค์กร ให้บรรลุเป้าหมาย

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

หน่วยงานควรนำผลการวิจัยนี้ไปกำหนดเป็นแผนพัฒนาผู้นำชุมชน ด้านการบริหารตนเอง ด้านการบริหารสังคมและด้านการบริหารงาน เพื่อให้ผู้นำได้พัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชนของตนเอง ให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย

2. ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีผลการศึกษาวิเคราะห์ภาวะผู้นำด้านด้านการบริหารตนเอง ด้านการบริหารสังคมและด้านการบริหารงาน มากำหนดเป็นโจทย์วิจัยเพื่อผู้นำชุมชน ให้มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับการจัดการตนเองของแกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดบึงกาฬ สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากคณะวิจัย ผู้นำชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความสะดวก ให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงาน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและให้ข้อมูลในการทำวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีที่สนับสนุนงบประมาณรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2560 ในการทำวิจัย และขอขอบคุณทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนาม ที่มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- เกตุสุดา โภคาณิตย์ และ กีฬา หนูยศ. (2560). บทบาทผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และพระณัด วฑฒโน. (2560). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน.
- ดวงฤดี ลาคูชะ และคณะ. (2554). การพัฒนาศักยภาพผู้นำในการสร้างเสริมกระบวนการพัฒนาสุขภาพ แบบองค์รวมของผู้สูงอายุในชุมชน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชนันธร บัวสุข และคณะ (2559). การเสริมสร้างภาวะผู้นำชุมชนในการพัฒนาและถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษากันเมืองงายตำบลเมืองงาย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. จังหวัดลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- พระกมลภพ กิตติโสภโณ และคณะ. (2561). **ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง บ้านโป่ง ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตล้านนา.
- พีรเทพ รุ่งคุณากร และคณะ. (2560). **ภาวะผู้นำแห่งการรับใช้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน : แนวคิดและทฤษฎี เพื่อการพัฒนา**. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภูมิพิพัฒน์ รักพรมงคผล. (2558). **แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้**. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- มิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ และคณะ. (2556). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำสำหรับการปกครอง ส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสกลนคร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วิภาวณี เผือกบัวขาว. (2561). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์บนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง**. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สมพล ชิวะประเสริฐ และคณะ. (2558). **ภาวะผู้นำที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาชุมชนพื้นที่อ่อนไหวในอำเภอวังน้ำเขียว อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี**. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อำนาจ จุลโนนยาง. (2559). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย**. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.